

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יט, תשכ"ח

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

המקולקלים שיוצאים בראשונה מתחת מכבש הדפוס לנסיון ולהגיהם".

בשנת ש"ס, 1600, מופיע הבטוי במכבש בלבד בשו"ת הרמ"ע [ר' מנחם עזריה] מפאנו (ויניציאה ש"ס, 1600 ? 3). בסי' צג נאמר: "שהנייר או הקלף הנכבש בחזקה בשעת ההדפס... ואין האומנין כובשין את הקלף במכבש שלהם אלא כדי שתצוייר האות בדיו היטב ולא ישאר חלק ממנה בלתי מושחרת, כמו שיארע פעמים רבות לאומנים הבלתי בקיאים".

אברהם דוד

3. לא ראיתי את ההוצאה הראשונה. המקום והשנה על פי :
M. Steinschneider, C.B., p. 1723, No 30.

ראובן סיוון

"שפתנו העברית החיה"

מאת פרופ' שמואל איזנשטדט, הוצאת "תקומה", תל אביב, התשכ"ז

בשנים האחרונות, עם הרחבתו והעמקתו של לימוד הלשון העברית באוניברסיטאות, ניתנת הדעת יותר ויותר לחקר תופעת תחיית הלשון העברית, ובייחוד הדיבור העברי החי.

תרומה חשובה לחקר זה תרם הפרופ' ש' איזנשטדט בספרו החדש, שיצא בימים האלה.

הספר מספר על תחיית הדיבור העברי ועל פעולות ועד הלשון משנת ייסודו (תרמ"ט) ועל ייסוד האקדמיה ללשון העברית (תשי"ג). בתוך תקופה זו שימש המחבר עשרים ושבע שנים (תרפ"ו—תשי"ג) כמנהל לשכת הוועד ויש בידו לספר מניסיונו האישי על הצרכים ועל הלבטים של המוסד העליון ללשון בתקופה מכרעת זו בפעילותו.

המחבר מדגיש את הגורם הכלכלי והחברתי בהחייאת הלשון. "הלשון העברית קמה והשתרשה בדיבור החי ובמעשי יום יום כתוצאה טבעית וישירה מן הצורך החיוני במגע קבוע ומתמיד בין יהודים בני קבוצות לשוניות שונות ביישוב... על ידי שיתופם מחויב המציאות של בני הקבוצות הללו בביצוע משימות כלכליות וחברתיות משותפות". המחבר מציין את חשיבותם המכרעת של גן הילדים ושל בית הספר העברי בהנחלת הלשון, ומעלה על נס את פעולתו של המורה העממי. נידונות כאן הבעיות שהעסיקו את מחיי מלשון: המבטא, הכתיב המלא והחסר, ה"שיבושים" בשימוש הלשון, שאלת הדקדוק המקראי או המשני, תולדות ועד הלשון מייסודו מתוארות בספר בפרטות, והמחבר מתעכב על אישיותם ופועליהם של כל חבריו הראשונים ובהם: א' בן יהודה, י"מ פינס, ז' יעבץ, ד' ילין, י' מיוחס, ד"ר א"מ מזיא, ד"ר ישראל איתן, א"מ לונק, א"מ ליפשיץ, א' ספיר, ח"א זוטא, ד"ר ה' תורצן (הוא נ"ה טורסיני) ואחרים, הם וממשיכייהם. הדברים האלה דברים על פעולות המורים, הפועלים וארגונייהם, ההסתדרות הציונית וארגונים שונים אחרים להחייאת הלשון נמסרים בליווי תעודות ומסמכים חשובים.

לווית חן לספר מוסיפות תמונותיהם המאירות של מחיי הדיבור, הסופרים העבריים, העסקנים, חברי ועד הלשון וועדותיו. המחבר מתעכב על פעולתו הענפה של ועד הלשון בירושלים ובתל אביב בימי ח"נ ביאליק, שהיה "חבר פעיל בוועד הלשון ואחד מנשיאיו" מראשית עלייתו (תרפ"ד) ועד מותו (תרצ"ד). פרק ניכר בספר עוסק ב"עבודה המעשית בהסתעפותה": בוועדות המקצועיות, ברבעון "לשוננו", ב"לשוננו לעם", במזכירות המדעית, במילוני ועד הלשון העברית וברשימות המונחים, בתדפיסים ובלוחות המצוירים, במחקרים הלשוניים, בכרסות המדעית, בוועדת השמות, במועצה לתרבות הדיבור... בתארו פעולה ענפה זו מזכיר המחבר גם את ה"קשרים עם האקדמיה ללשון הערבית בקאהיר", שהיו בשנת תרצ"ו ו"לוא התנאים החיצוניים, שגרמו לפירוד ולהתרחקות, כי אז היה ניתן בלי ספק להפיק תועלת רבה מקשרים אלה, להמשיכם ולהדקם". הפרק מסיים בתיאור פעולות ההכנה לייסוד האקדמיה ללשון העברית. נספחים חשובים לספר הם לוח התאריכים בהחייאת הלשון, פירוט ביוגרפי של חברי ועד הלשון, עובדיו ותומכיו, ולבסוף — מפתח מפורט, הכולל את שמות כל האישים, המוסדות, הפרסומים והעניינים שנוכרו בספר.

שוחרי הלשון העברית וחוקריה יברכו את המחבר רב הפעלים, שהגיע אשתקד לגבורות, על ספרו החשוב.